

נאום הכוס ציפור הלילה

חזיון מאת אמנון בקר
נכתב לחג ה-15, קיץ 1963

המשתתפים:

הכוס ציפור הלילה

מוישה חבר הקיבוץ

זמרת

א' יושב ראש האספה

ב' משתתף באספה

ג' משתתף באספה

ערבי תושב הכפר זרעין

שוער ארמון הנסיכה

הנסיכה

קבוצת פזמונאיות

שמעי ראש זקני יזרעאל

זקן א'

זקן ב'

ניצנים

אשת מוישה

רקדנים

(הבמה מוארת לחצאין – המקהלה אחורי הקלעים פותחת בשיר.)

מקהלה:

השמש בא מנוחה ושלום
נטה הערב עלינו,
בואי שלווה, בואי הלום
פתח ביתנו לשכון.

תמונה א'

בצד הבמה המוארת לחצאין ניצב על
עמוד חשמל הכוס – ציפור הלילה, מואר
(בבהירות).

כוס

אאו, אאו!

אאו, אאו, אאו!

הקשיבו לנאום הכוס
אני סתם כוס, מין ציפור לילה.
עם פרצוף של ינשוף נדיר.
אבל ממין הצרחן המצוי.
אאו, אאו!

בכל לילה, בכל לילה,
אני מתעופף לי ונוחת לי על עמוד חשמל.
הם עושים תורנות ביניהם, העמודים,
ואני נוהג במ שויון גמור:
לילה על זה ולילה על ההוא,
בלא לקפח את מי שמגיע לו,
ככלות הכל, אנחנו בקיבוץ,
ויש מי שידאג, ויש מי שידאג,
לכל מה ולכל מי שאנחנו שכחנו לדאוג.

אאו, אאו!

הנה עבר השומר.
הוא הלך להדליק את האורות,
בכל הפינות וסביב לגדר.
כדי שבני אדם יצאו מחדריהם,

וידברו אחד עם השני.
 וישכיבו ילדים לישון.
 וילכו לסעוד פת ערבית
 ויברכו אחד את השני בערב טוב.

ערב טוב! ערב טוב!

בכל לילה, בכל לילה
 מישוהו מדליק את האור,
 על הגבעה הזאת.
 וזה סימן בשביל בני אדם רחוקים
 שמישהו על הגבעה הזאת נמצא תמיד
 הרי זה הגיון פשוט: אם בכל לילה
 הוא מדליק את האור, זה סימן בדוק
 שהוא ישנו כאן תמיד.

אאו! אאו!

ערב טוב! ערב טוב!

(הבמה חשוכה, זרקור מאיר על זמרת סולנית)

עם ערב במרומי גבעה
 מישוהו מדליק לו אור
 זה סימן כל כך פשוט
 אור דולק בחשכה
 מישוהו על הגבעה
 בודאי תמיד נמצא.

הגידו נא לי ואדע
 מדליקים על גבע אור
 זה סימן כל כך פשוט
 אור דולק בחשכה.
 מישוהו על הגבעה
 בודאי תמיד נמצא.

ואם תמיד על הגבעה
 מישוהו מדליק לו אור,
 זה סימן כל כך פשוט,
 אור דולק בחשכה,
 מישוהו על הגבעה
 בודאי תמיד נמצא.

(האור חוזר לכוס)

כוס

עכשו משכיבים ילדים.
 עכשו הולכים לאכול
 עכשו סידור עבודה
 עכשו קוראים עיתון.
 או ספר, או שומעים רדיו.
 אולי יש הערב סרט?
 יש מי שהולך לאהוב.
 יש מי שהולך לישון.
 יש מי שהולך לאהוב ולישון.
 יש מי שאוהב לישון.
 יש מי שישן באהבה,
 יש מי שאין לו מי.

עוד מעט יתעורר ילד קטן, ויבכה.
 שומרת הלילה תתן לו תה,
 הוא יישן, והוא יישן.
 או טו טו יעלה הרפתן,
 לחליבת לילה.
 השומר יעיר אותו פעם ופעמיים –
 אפילו צריחותי לא מעירות אותו.
 כבשה פותה בעטה בקיר של פח,
 והחרידה את כל העדר מרבעו.
 במטבח, שפות על אש, סיר קפה מפיץ ניחוח,
 אור גדול נדלק בלול,
 אבל אין שם גבר אחד הגון
 שיקרא כשכוי תגר,
 מול מנורת הפלואורסנט.

הה! רוח לילית משיבת נפש,
 ריחות שחת קצור הביאה משדה אל מתבן,
 ואל כל דשא רענן מטל,
 שם עוזי'לה שוב איבד את דובונו.
 ומוישה את שיירי האבטיח וזוג נעלי עבודה.
 אח! השירה נוסכת שלווה,
 מושכת עפעפיים כלפי מטה,
 הלא כמעט פיהקתי?!

(חזרה על הפתיחה)

המקהלה:

השמש בא מנוחה ושלום
 נטה הערב עלינו,
 בואי שלווה בואי הלום
 פתח ביתנו לשכון.

(מוישה יוצא לבמה, זורק אבן בכוס ונעלם.)

כוס

אאו אאו!
מנוולים! פראי אדם!
אני אולי סתם כוס צרחן,
אבל מיטיב אני לראות בלילה,
יותר מבני אדם ביום.
הרבה יותר. חה! חה!
אשתו של החמור בצורת בעל,
הזה שזרק את האבן על העמוד שלי,
לא יכולה לסבול רעש.
היא סובלת על העצבים שלה,
היא צריכה שקט.
שקט כשהיא מדברת,
שקט כשהבעל מדבר,
שקט אפילו כשאני מפטפט בנחת,
ואומר דברים די מחוכמים.

אשה (מאחורי הקלעים)

מוישה! אולי תגרש כבר את הכוס הצורח הזה או שאני אשתגע?
(מוישה חוזר שנית ומרים אבן נוספת).

כוס

תוריד את האבן, שמעת!
תוריד את האבן.

מוישה

חה! אשה! הציפור הזאת מדברת!

כוס

תוריד את האבן, מוישה. למה לך לקרוא לאשה? לא הספיק לך ממנה הערב?

מוישה

אבל אני קראתי לה. למה אינה עונה?

כוס

היא לא שומעת עכשו שום דבר. חוץ מזה, תאר לעצמך שהיתה שומעת מה שצעקת,
והיה מתברר לה שבעלה משוחח עם צפורים בלילה...

מוישה

על זה לא חשבתי...

כוס

מה אתה בעצם מחפש?

מוישה

אני? מחפש?

כוס

אם אתה לא מחפש משהו, אז אני תנשמת ולא כוס.

מוישה

אתה כן כוס. והצריחה שלך מעצבנת אותי. הקולות שאתה מוציא דומים לקולות של בני אדם שנקלעו למצב משונה..

כוס

אאו! אאו!

מוישה

כאילו שתו יותר מדי, או שמשהו דורך להם על היבלת.

כוס

יש אנשים ששותים יותר מדי כשמשהו דורך להם על היבלת.

מוישה

אני לא שתיתי ושום דבר לא דורך עלי. זה רק מטריד אותי, מה שאתה אומר – שאני מחפש משהו.

כוס

כל האנשים מחפשים משהו. לא רק אתה.

מוישה

מחפשים מה?

כוס

וזה לוקח להם את האורך של כל החיים בשביל למצוא.

מוישה

את מה?

כוס

את השורש המרובע של החזקה היחסית מאורך המרחק הנתון של התוצאה.

מוישה

מה!!!

כוס

אבל אתה שונה מכולם. באמת.

מוישה

מחפשים את מה ושונה במה?

כוס

אתה רוצה שזה לא יהיה ארוך כמו כל החיים, החיפוש הזה. אתה רוצה שזה יהיה קצר יותר מהאורך הנתון, שישאר לך זמן לחיות עם מה שחיפשת...

מוישה

חיפשתי מה?

כוס

אולי אתה מחפש את מה שאיש עוד לא חיפש?

מוישה

אולי?

כוס

רוצה להיות מקורי?

מוישה

אולי מקורי, אבל לא יודע אם או מה אני רוצה לחפש בעצם.

כוס

חפש לך משהו מעניין. חפש את מה שמזמן כבר לא חיפשו, לא את מה שאתה חושב שתמצא...

מוישה

חושב שאמצא מה?

כוס

הרי זאת אינך יודע – טיפש. חפש איפוא את מה שיש לחפש ולא את מה שיש למצוא.

מוישה

רק את זה?

כוס

וזהו ההבדל החשוב מאד מאד בין הפרופסור המוצא חיידקים למלחמה בקטריוLOGית, לבין מי שאומר לו בשביל מה לחפש חיידקים בכלל.

מוישה

ומה ההבדל?

כוס

שורש החזון חלקי המציאות בריבוע כפול האידיאה, לא שווה לדת בריבוע פלוס המדע בשלישית חלקי ההסטוריה בחזקת שניים. יש שאלות?

מוישה

זה לא יאומן.. (הולך)

כוס

לאן?

מוישה

לחפש...

(חושך. בהידלק אור כללי על הבמה נראית אסיפת קיבוץ. מוישה יושב בריחוק מה מהנאספים).

תמונה ב'מוישה

אני מציע שיהיה טוב.

א'

יש פה למישהו הצעה?

ב'

שקט! שקט! לא שומעים!

ג'

הוא מציע שיהיה טוב.

א'

יש לפנינו הצעה לדיון: מוישה מציע אותה כך: שיהיה טוב. ניסחתי את ההצעה בסדר?

ג'

כן, כן.

א'

יש לך נימוקים בעד ההצעה?

מוישה

בשביל זה צריך נימוקים?

ג'

היושב ראש! יש לי הצעה לסדר. אי אפשר לדון בעניין זה לפני בירורים מוקדמים בועדות הנוגעות בדבר.

ב'

אני דווקא מציע, למען היעילות, לוותר על הפורמליות ולגמור עם זה לפני שזה ייסחב לנו כמו עניינים אחרים מי יודע עד מתי.

א'

טוב. מישהו רוצה לדבר נגד?

ג'

אם ככה אז לא נגד, אבל יש לי הסתייגות בלתי ניתנת לערעור מקיצוניות ההגדרה. אני בטוח שזה יפגע קשות בהרגשת הבית של כמה וכמה חברים, אם נחליט פתאום שיהיה טוב. כי אם נחליט שיהיה טוב – פירוש הדבר שעכשו רע. אי לזאת אני מציע להכניס בהצעה את הפסקה "עכשו טוב" לפני שיהיה טוב.

ב'

הה! אני שולל באופן מוחלט ביותר את הנסיון המסוכן הזה. בגלל איזה נימוקים של הרגשת בית שמרגשת בית להחליט שעכשו טוב?! זאת תהיה התעלמות נפשעת ולא אחראית מכל השלילה והחסרונות הדורשים תיקון, וזאת תהיה גושפנקה רשמית של הקבוצה, האומרת "כשר" לכל דבר פסול.

א'

יש לך הצעה מעשית לתיקון?

ב'

כן. אני מציע למחוק את ה"עכשו טוב" מהצעת קודמי ולשים את הפסקה – "היה טוב", לפני שיהיה טוב. מי אם לא כולנו יודעים כמה שפעם היה טוב. מי אם לא כולנו יודעים כמה שעכשו לא טוב. ומי אם לא כולנו רוצים שיהיה טוב?

א'

ככה לא נצא מזה אתם מוכנים לפשרה?

ב'

איזו פשרה?

א'

במקום שיהיה טוב, לכתוב בהצעה: שיהיה לא כל כך טוב ולא כל כך רע.

ב'

זאת התפשרות עם ערכים ועקרונות!

ג'

יש לי הצעה לסדר. אני מציע להחזיר את הדיון למזכירות.

א'

מי בעד? נתקבל פה אחד. הסעיף הבא יהיה ארוך מאוד, שקט! הועלתה הצעה... שקט!!! הועלתה הצעה לתת שוקולד למי שלא מקבל סיגריות.

תמונה ג'

(חושך. הבמה מתרוקנת, בהדלק האור, חוזרים מוישה והכוס לשוחח)

כוס

אאו, אאו! חה חה חה...!!!

מוישה

מה מצחיק פה כל כך! לא שמעת? הלא אני הצעתי שיהיה טוב.

כוס

זה באמת לא מצחיק. איך החיפושים?

מוישה

אבל זה למעלה מהבנתי...

כוס

להבין את הכל זה לא באופנה. צריך לקבל, ולמה הטירחה להבין?

מוישה

כשאני מבין משהו, אני שמח על כך.

כוס

אאו! אאו! הבל שקרנים.
השמחים לא מבינים כלום.
העצובים מבינים יותר מדי.

מוישה

אז מה צריך בן אדם להבין ולדעת, ומה לא?

כוס

אל תצרח עלי. אתה תפסיד בהתחרות.

מוישה

אתה יודע את כל התשובות לכל השאלות. מה?

כוס

אני לא בן אדם. מה אכפת לי?

מוישה

אם לא אכפת לך, אז אולי לא אכפת לך להשיב לי: מדוע אני, שאני כן בן אדם, עומד פה מתחת לפנס ומשיח עם ציפור לילה? זה לא משונה?

כוס

משונה? בעיני זה משונה כמו שציפור לילה עומדת מעל פנס ומשיחה עם בן אדם.

מוישה

זו שוב פעם איננה תשובה, מדוע אינך עונה לי?

כוס

תורי לדבר חלף עבר, אבל רק לעת עתה. אל תשכח שאני לא עף מכאן. אאו אאו
אאו!

תמונה ד'

(האור חיור ירקרק, זרקור על זמרת בצד, לצלילי השיר מחולות נשים מבכות)

משמים קוֹדֵר הַכָּפָר
הַעֲשֵׂב בְּלִחְיָיו
מָאוֹם בּוֹ לֹא נוֹתֵר
נִמְרָו רִיחוֹתָיו.
משמים קוֹדֵר הַכָּפָר.

לֹא עֲצוּר לֹא עֲזוּב
אֵין נוֹבֵחַ בְּכִלְבָּיו
אֵין מִשְׁתִּין בְּקִירוֹתָיו
אֵין רוֹמֵס אֶת הָעֶקֶב.

משמים קוֹדֵר הַכָּפָר
חֶרֶפֶן בְּרַחוּבָיו
מָאוֹם בּוֹ לֹא נוֹתֵר
לֹא אֵשׁ בְּתַנּוּרָיו
משמים קוֹדֵר הַכָּפָר.
לֹא שׂוֹאֵל לֹא מִשִּׁיב
אֵין דּוֹרֵשׁ בְּשְׁלוֹמוֹתָיו
אֵין יוֹשֵׁב בְּבֵית אוֹרְחָיו
אֵין שׂוֹמֵעַ לְזַמְנוֹ.

משמים קוֹדֵר הַכָּפָר
יִבְשׁוּ בּוֹרוֹתָיו
מָאוֹם בּוֹ לֹא נוֹתֵר
אֵינָה כָּל תּוֹשָׁבָיו
משמים קוֹדֵר הַכָּפָר.

לֹא כָלָח לֹא קָדָר
אֵין גּוֹעֵר בְּחַמּוּרָיו
אֵין מַעִיז אֶת עֲדָרָיו
אֵין אוֹהֵב אֶת נְשׁוֹתָיו.

מִשְׁמִים קוֹדֶר הַכֶּפֶר
הַשְׁכּוֹל עַל חֶרְבוֹתָיו
מָאוֹם בּוֹ לֹא נֹתֵר
אֶךְ כּוֹס וְצָרִיחוֹתָיו
מִשְׁמִים קוֹדֶר הַכֶּפֶר.

(חוּשֶׁךְ, בַּהֲדִלֵק אֹר כִּלְלִי, נִרְאָה מוֹיִשָּׁה מִהֲרָהֶר, שְׁעָה שֶׁבְּצֵד הַבִּמָּה מוֹפִיעַ עֶרְבִי,
תּוֹשֵׁב לִשְׁעֵבֶר שֶׁל הַכֶּפֶר זֶרְעִין)

מוֹיִשָּׁה

שׁוֹמְרִים! שׁוֹמְרִים! הֵי! שׁוֹמְרִים! מַה זֶה? הֲרִי אֲנִי צוֹעֵק כַּמְטוֹרֶף, אֶפֶס אֶחָד לֹא פוֹתַח
אֶפִּילּוֹ אֶת הַדֵּלֶת לִרְאוֹת לְמַה צוֹעֲקִים. אוֹלֵי זֶה חִלּוֹם? וְאֲנִי צוֹעֵק בַּחִלּוֹם? צִרִיךְ
לְצַבּוֹט בְּאִיזָה מְקוֹם בְּשִׁבִּיל לְהִיוֹכַח שְׁאֲנִי עַר. אֵי! אֲנִי עַר מְאֹד מְאֹד. רִגְעַ! אוֹלֵי זֶה
שֶׁד? רוּחַ? שׁוֹמְרִים! עֶרְבִים בְּמִשְׁק! הֵה... אֵינִי לִי אֶפִּילּוֹ אִיזָה נִשְׁק... אֶקְדַּח אוֹ
מִשְׁהוּ...

עֶרְבִי

עֶרֶב טוֹב. חֲדַל לְהִתְרַגֵּשׁ.

מוֹיִשָּׁה

עֶרֶב טוֹב. הוּא מְדַבֵּר כָּל כֵּךְ בְּשִׁקְט. קִשָּׁה לְהֶאֱמִין. אֲבָל הוּא נִרְאָה בִּלְתִּי מְסוּכָן
בַּהֲחֹלֶט. מִי אַתָּה?

עֶרְבִי

בְּשִׁבִּילֶךְ – עֶרְבִי. נִיחַשֶׁת יָפֵה.

מוֹיִשָּׁה

זֶה לֹא חֲכָמָה. אַתָּה לְבוּשׁ כִּמוֹ עֶרְבִי בֶן עֶרְבִי בֶן עֶרְבִי.

עֶרְבִי

זֶה בְּדִיוֹק מַה שְׁאֲנִי.

מוֹיִשָּׁה

טוֹב. מַה שְׁאַתָּה אֲנַחְנוּ מִנְחָשִׁים. אוֹלֵי תִסְפֹּר לָנוּ מִי אַתָּה? מַה אַתָּה עוֹשֶׂה פֶה בְּכִלְל.
אִיזוֹ סִיבָה הִבִּיֵּאָה אוֹתְךָ עֲכָשׁוּ הִנֵּה לְעִמּוּד מוֹלִי וְלִהְפָּחִיד אוֹתִי קִצְתָּ?

עֶרְבִי

זֶה הַבֵּית שְׁלִי.

מוֹיִשָּׁה

אֵה, אֵה! שְׁלֶךְ? חֵבֵר! אֲנִי חוֹשֵׁב שְׁאַתָּה נִמְצָא בְּבֵית שְׁלִי. אוֹ יוֹתֵר נִכּוֹן מוֹל הַחֹדֶר
שְׁלִי עַל הַדְּשָׂא.

עֶרְבִי

אֲנִי חוֹשֵׁב שְׁאַתָּה נִמְצָא בְּבֵית שְׁלִי.

מוישה

עלולים להיות חילוקי דעות בענין זה?

ערבי

לא. אתה חי בטעות איומה.

מוישה

איפה היית כשאני באתי הנה? לא גירשו אף אחד.

ערבי

ואיפה אתה היית כשאני נולדתי כאן? גם אני לא גירשתי אותך. אפילו הייתי רוצה, לא היה את מי, חוץ מהברחש והיתושים.

מוישה

גירשו לא גירשו. את הברחש והיתושים לא גירשו עד היום.

ערבי

אני יודע מה זה ברחש. תראה, תשרוף הרבה זבל בבית – לא יהיו יתושים. תלבש בגדים לבנים עם שרוולים ארוכים והכפיה על האזניים, איפה שהברחש נכנס ומצפצף, ותסבול פחות.

מוישה

תודה, אני אזכור את זה.

ערבי

איך היבולים? אתם מוציאים הרבה מהאדמה הזאת.

מוישה

ככה. לא רעבים. מה אתה מחפש כאן בעצם?

ערבי

יש פה בית הקברות בכפר. באתי לבקר את הקבר של הסבא של הסבא שלי.

מוישה

כל כך חשוב היה האישיות הזאת?

ערבי

חשוב ונכבד מאוד ממש חלון. הוא היה בין הראשונים להתישב על הגבעה לפני מאתיים שנה.

מוישה

איפה בדיוק הקבר שלו?

ערבי

על יד הכפר, איזה ארבעה מטר עמוק באדמה.

מוישה

משונה, יכול להיות שהקבר של הסבא של הסבא של הסבא שלי מלפני אלפיים שנה נמצא תחתיו.

ערבי

בכל אופן מתחתיו.

מוישה

בתוך האדמה אנחנו מסתדרים לא רע? אז מה? הסבא של הנכד שלי עלול להיקבר באותו מקום – עליו.

ערבי

אולי אני אעזור לך לעשות את זה לפני שיהיו לך נכדים?

מוישה

אלוהים רחום! האם תמיד חייב הויכוח הזה להסתיים בבית הקברות?

ערבי

אלוהים רחום? אני חשבתי שבשפה שלכם אומרים אללה ירחמו... (נעלם)

מוישה

למה הדיבורים האלה? אתה יודע היטב שזה לא כך! איפה הוא? איפה הוא? אפילו לא שאלתי לשמו... והוא, גם הוא לא שאל לשמי...

תמונה ה'

(שוב חוזרים הכוס ומוישה לשוחח)

כוס

אאו אאו! ציפורי הלילה מזמן לא שמעו דו-שיח מאלף אשר כזה. ומהו שחיפשת, מהו? האם מעניין או מטיל שיעמום?

מוישה

אני לא חיפשתי, כוס מנוול. זה מצא אותי, מין חלום מטומבל.

כוס

מסכן שלי...

מוישה

אז מי צודק? ואיפה האמת?

כוס

פפפהה... משך כל ההצגה חיקיתי לשאלה הבנאלית. מתי כבר תפליט מפיד את המונח המשומש כל כך, ומשום כך, כל כך בלתי שימושי – אמת. אמת? זה זה...

(חושך. מוארת בזרקור, שרה הזמרת, בעוד מוישה מביט בה)

יֵשׁ גִּבֹּר אֶחָד בְּעַמִּי
 אוֹתוֹ אֶהְבֵּ.
 בָּרִיחַ נְעוּל בְּדָלְתִי
 אֶךְ לִשְׁוֹא.

יֵשׁ גִּבֹּר אֶחָד בְּעַמִּי
 אוֹתוֹ אֶהְבֵּ.
 פָּחוּ לְרוּץ מִשְׁעוּלִי
 מָה רָב.

יֵשׁ גִּבֹּר אֶחָד בְּעַמִּי
 אוֹתוֹ אֶהְבֵּ.
 הוּא יִסְפֹּשׂ כָּל חַיִּי
 אֶת חַיִּי.

יֵשׁ גִּבֹּר אֶחָד בְּעַמִּי
 אוֹתוֹ אֶהְבֵּ.
 נִשְׁמָה בְּקֶצֶה מִשְׁעוּלִי
 לְנוּחַ אֲשַׁכֵּב.

(שיחת הכוס ומוישה ממשיכה)

מוישה

לא נוראה בכלל...

כוס

אתה שוכח שאתה נשוי.

מוישה

זה מזכיר לי את אשתי.

כוס

אתה דיברת על האמת, הא?! הנסיכה היפהפיה של האגדות הנפלאות... לאן אתה הולך?

מוישה

לחפש...

תמונה ו'

(על הבמה מואר שער ארמון. לקול נגינת הגדודים מגיע מוישה לשער הארמון ודופק בו.)

מוישה

פתחו! פתחו!

שוער

מי דופק בשער ארמון הנסיכה?

מוישה

מוישה. תן להכנס.

שוער

מאות שנים, מאות שנים חלפו מאז הקיש עובר אורח בשער ארמון זה, והאחרון שבהם בא רכוב על סוס אביר, לובש שריון קשקשים, הדור בגלימות תפארת. משרתו קשר את הסוס כאן ליד השער, והאביר שבע תלאות וגבורות וכל מיני הרפתקאות מופלאות שקרו לו בדרכו הלום לראות את הנסיכה, ירד מעל סוסו, כרע ברך, נשא תפילה ואחר כך הקיש בשער. הוא לפחות לא שכח לומר "בבקשה".

הה! נראה שהעת חולפת.

ועוד אני שומר בזכרונותי את האבירים ההדורים, דופקים על שער הנסיכה מים אדונים שלא הוד ולא הדר להם -. משרתים – אין. שריון – אין. נימוסים – אין. רק כובע טמבל יש!

איפה האבירים מחפשי הנסיכות?...

(מוישה חולץ נעליים ונופש).

מוישה

את האביר קברו בספרד, קראתי על זה בתרגום עברי. את שלד הסוס, השריון וכל הפיצ'פקס – שמו במוזיאון. המשרת הקטן והשמן נעלם יחד עם החמור והכסף, אחרי שהבוס הול. בהרפתקאות שהיו לי בדרך הנה, אפשר למלא ילקוט כזבים שלם. אתה יודע, אחרתי את האוטובוס והייתי מוכרח לעשות את הדרך בטרמפים וברגל.

שוער

ולשם מה באת הנה, האם ידוע לך?

מוישה

לא בדיוק. את התשובה לשאלתך באתי לחפש.

שוער

לחפש? למקום הזה באים למצוא.

מוישה

למצוא את מה?

שוער

את נסיכת הארמון. האם אתה מוכן למצוא אותה?

מוישה

אני רוצה לחפש אותה.

שוער

בינתיים זה יספיק. הכנס ידידי.

(הוא נכנס. חושך. לאור זרקור מרוכז נודד מוישה בעוד המנגינה חנדודין מלווה אותו. הוא מגיע לשער אולם הטקס של הארמון.)

מוישה

פיתחו! פיתחו!

שוער

מי דופק בשער אולם הטקס?

מוישה

מוישה. תן להיכנס.

שוער

מאות שנים, מאות שנים חלפו מאז הקיש עובר אורח בשער ארמון זה, והאחרון שבהם בא רכוב על סוס אביר...

מוישה

אני באתי בטרמפ. את הדקלום הזה שמעתי כבר בחוץ, והשוער שם קיבל את כל ההסברות הנחוצות.

שוער

טוב. אתה מוכן להכנס לאולם הטקס של הנסיכה מתוך כוונה וידיעה ברורים לשם מה ולמה אתה עושה את זה בכלל, כן או לא?

מוישה

כן השוער!

שוער

כן, מה?

מוישה

אני מוכן להכנס לאולם הטקס וכולי וכולי.
(מוישה נכנס. חושך. שוב נגינת נדודים וזרקור מלווה. הוא מגיע לדלת חדר נסיכת הארמון.)

מוישה

פיתחו, פיתחו.

שוער

מי דופק בדלת חדר הנסיכה?

מוישה

לא אביר, לא סוס, לא משרתים, לא שריון ולא חרב. הגעתי בטרמפ מפני שאחרתי את האוטובוס.

שוער

אתה בטח מוישה?

מוישה

בדיוק. מדוע לא שמים אצלכם שלטים להראות את הדרך? עד שהגעתי לדלת הזאת, כבר הספקתי להיות במרתף, במרפסת, על הגג ובמטבח. לא רע. לא רע.

שוער

ראית את כולם?

מוישה

אתה מתכוון לכל החבר'ה האלה? גלריה של טיפוסים כמו מאיזה אלבום של אמנות
הציור מהרנסנס עד פיקסו. מי הם?

שוער

אלה שהגיעו אך את הנסיכה לא ראו.

מוישה

למה?

שוער

אחרי ששאלו אותם פעמיים, בשער הראשון ובשער השני – מדוע ולמה באו, הם
העדיפו שלא להישאל בפעם השלישית.

מוישה

אז מה הם עושים פה עכשו? ומה עושה פה חיים, זה שהיה מזכיר ומרכז משק שלנו,
המספר הכי חזק בקבוצה עד שעזב?

שוער

הוא? הוא נשאר משתי סיבות: א. הארמון הזה הוא שיכון לא רע בכלל, עם כל
התנאים. ב. הוא חושש לחזור שמא ישאלו אותו אם הוא ראה את הנסיכה.

מוישה

אתה נראה לי די ידידותי, מדוע לדעתך לא כדאי לי להכנס?

שוער

אנילא אמרתי שלא כדאי. אתה דוקא נראה לי כמועמד די רציני בשביל לראות את
הנסיכה.

מוישה

למה?

שוער

מפני שאתה מה שאתה.

מוישה

זה הכל?

שוער

פרט לעובדה שהנסיכה לא ראתה עדיים שום קיבוצניקים אף על פי ששמעה עליהם הרבה.

מיישה

בכן, כדאי להכנס?

שוער

אתה תישא בתוצאות.

מוישה

תארתי לי שיש פה משהו חשוד. איזה תוצאות? מה הסוד של הארמון הזה?

שוער

היחידים שיצאו מהארמון, סיפרו עליהם שדעתם נתבלבלה קצת. זו התוצאה.

מוישה

טוב. תן להכנס.

שוער

רגע, עלי לשאול אותך: האם אתה עדיין בטוח ברצונך להכנס? האם אתה יודע מה שתמצא?

מוישה

אני יודע שאני מחפש.

שוער

את מה שתמצא?

מוישה

לא. לא! מחפש את מה שיש לחפש.

שוער

אוריגינלי מאוד, מה שיש לקיבוצניקים האלה להשיב על שאלות פשוטות. הכנס בבקשה?...

מוישה נכנס בעד השער, בפינת הבמה מואר חלק שהיה חשוך עד כה, שם יושבת הנסיכה על כסאה, במקום מורם, רעולת פנים.)

מוישה

הה! (ניגש ורואה את ידיה) היי! יש לך ידיים זקנות מאוד!

נסיכה

נכון.

מוישה

אבל מרחוק את נראית יפה מאוד.

נסיכה

נכון.

מוישה

(מרים צעיפה) אלוהים, את כל כך מקומטת...

נסיכה

נכון.

מוישה

אבל זה נראה כאילו שפעם, לפני איזה חמשת אלפים שנה, היית יפה מאוד.

נסיכה

נכון.

מוישה

הנסיכה!

נסיכה

שמי הפרטי – אמת.

מוישה

את? האמת?!!!

נסיכה

נכון...

מוישה

אני מוכרח לצאת מפה. אני מוכרח לחזור הביתה, אני הולך ממך, הנסיכה. קשה לי לראות אותך, במצב כזה.

נסִיכָה

גם זה נכון...

מוֹיֶשֶׁה

רגע אחד... ומה אני אומר בבית על הנסיכה היפהפיה היושבת באמון? הלא ישאלו אותי כיצד את נראית. ומה לספר? שאת זקנה בלה, מכוערת בת אלפי שנים, ולא יפהפיה כמו שחושבים?

נסִיכָה

ספר להם.

מוֹיֶשֶׁה

זה קל לך לומר – ספר להם, ספר להם! ומי יאמין לי?

נסִיכָה

איש לא יאמין, עד שיבוא ויראה.

מוֹיֶשֶׁה

אז מה לעשות?

נסִיכָה

אתה תספר להם את האמת על האמת, והם יחשבו שזה שקר.

תמונה ז'

(חושך. לאור הכללי מופיעה להקת פזמונים, השרה את הפזמון בשילוב עם משחק)

בראשית נבראה הקבוצה

אידיליה כל כך סוציאליסטית.

ורוח קדושת השויון

מרחפת על פני כל.

עד שמישהו התחיל לעשן

ואשתו אמרה לו שיזרוק את האפר

לתוך מאפרה ולא על הרצפה

והם השיגו את החפץ החשוב

הוא הכניס מאפרה לחדר!

הוא הרס את השויון!

אתם רוצים לומר לי

שמאפרה אחת תשבור את השויון?

בראשית...

השכנה לבעלה המסכן

אמרה שצריך אגרטל פרחים בחדר

אחרת החדר נראה כמו אורווה

והם השיגו את החפץ החשוב.

הוא הכניס אגרטל לחדר!

הוא הרס את השויון!

אתם רוצים לומר לי

שאגרטל פרחים אחד ישבור את השויון?

בראשית...

פעם מישהו אחר העבודה

התחשק לו כוס תה ולא היה במה

ואז הם אמרו אי אפשר בלי קומקום

והם השיגו את החפץ החשוב.

הוא הכניס קומקום לחדר!

הוא הרס את השויון!

אתם רוצים לומר לי

שקומקום אחד ישבור את השויון?

בראשית...

ככה זה היה עם רדיו, פטיפון

עם טייפרקורדר, מקרר וסיר לאפיה

ומצלמה ורהיטים, שטיח וטרנזיסטור

שהם השיגו, איך? זה לא חשוב!

אתם רוצים לומר לי שרדיו ופטיפון אחד,

וטייפרקורדר אחד, ומקרר אחד, וסיר לאפיה אחד

וכולי וכולי, אחד מכל מין,

זה מה שיהרוס אתהששששש...

סליחה, את הפרקולטור...

סליחה את האולטרא תנור פרידמן...

מה אמרתם שזה יהרוס?

שכחנו! שכחנו מפני שבלי טלוויזיה אין לנו סיפוק בחיים.!!!

תמונה ח'

(חושך. הכוס ומוישה חוזרים לשוחח)

כוס

אאו אאו, אאו!

מוישה חזר מעולם האמת, איך היא נראית? איך היא נראית? הנסיכה היפה
בארמון בארמון הרחוק? אני בטוח כי שכחת לשאול אותה מדוע סגרה את
עצמה שם לכל כך הרבה זמן, שאלת?

מוישה

היו לי שאלות אחרות לשאול.

כוס

ויש לך כל התשובות? הוא לא עונה. הוא שותק. הוא הפך להיות חכם. כל החכמים יודעים היטב את החכמה הזאת – שמי שותק, חושבים שיש לו מה לומר. למה אתה שותק? יש לי להציג לך שאלה: מתי אתה עוזב את הקבוצה?

מוישה

אתה כוס חכם מאד, חכם שיודע כי במקום כל תשובה אפשר להציג שאלה, אבל לא תוכל כך זמן רב, אתה תהיה בעיני פחות ופחות פופולרי.

כוס

זו בכל אופן איננה התשובה למה ששאלתי, מוישה...

מוישה

אני יודע? אתה חושב שיש לי תשובה פשוטה וברורה ומעשית, עטופה באריזה נאה עם סמל מסחרי ותעודת איריות למקרה של קלקול?

אז מה? כל בוקר כשאני צריך לקום לעבודה, אני שואל כאלה שאלות.

כוס

מתי שתעזוב, למשל?

מוישה

לא! אבל מתי כבר, למשל, אני אדע לעזאזל שהחלטתי להשאר, בלי לשאול את עצמי כל בוקר את השאלה הזאת, מתי כבר, מתי כבר, לעזאזל, אני אדע שהחלטתי להשאר ודי!

כוס

אל תתרגז. מי שמתרגז, מראש איננו צודק בשום ויכוח.

מוישה

צודק, הה! צדק... גם את המונח הזה עוד לא מיצינו הערב. כיצד מפרש מילון הכוסים את הביטוי העממי הזה?

כוס

אאו!

מוישה

אבל רגע, לפני שאתה פותח את הפה, אתה לא מתכוון לשלוח אותי ישוב פעם לאיזה ארמון מעבר להרי חושך, מקום שבו יושב הנסיך היפהפה, עם השוערים והמסדרונות וכל הטררס, והרגע הגדול בו אני צריך להתאכזב למראה הצדק, המתגלה לעיני בדמותה של תמונת דוריאן גריי. אין לי כוח ללכת לשם! אין לי כוח לחפש אותו כל כך רחוק!

כוס

איך אתה יודע במי תפגוש בארמון?

מוישה

איפה? על הכסא? או בגלריה של הטיפוסים שהדיעו לארמון, אבל לא נכנסו לראות מה שלום בעל-הבית?

הה... אולי את יענקלה... יענקלה זה הגסבר שכל הבנות באיזור השתגעו אחריו.. באמת מספר לא רגיל. אתה יודע, כל שנה, הוא אף פעם לא שוכח לבוא לאזכרה.

(חושך. זרקור על זמרת)

יֵשׁ וְהֵלֵב שִׁיר יְהֵמָה

שִׁיר עֲרִירִי

זֶמֶר שֶׁל גַּעְגּוּעִים

אֶל חֵבֶר אֶל יָדִיד

שְׁאִינָנוּ – הֶלֶךְ.

שֶׁהֶלֶךְ וְאֵתוֹ אֶת הַשְּׁחוּק הוּא לָקַח

אֶת הַשְּׁחוּק.

שְׁלָכֶת תִּשְׁיֵר עֲלֵעֲלִיהָ
הִלְכֶת וְלֹא תִחְזֹר
רוּחַ בְּסֶדֶק חֲלוֹן מִלְלָה
הַשִּׁיר בְּשִׁלְכֶת יִשְׂרָאֵל.

הֵן עוֹד אֶתְמוֹל
מִן הַשָּׂדֶה
שִׁבְנוּ יַחְדָּו
שָׁמְנוּ עוֹדְנוּ חֲרוּט
בְּרֹצְפָה שֶׁל בֶּטוֹן
עִם שִׁמוֹת אֲחֵרִים
הָאֶחָד מַצְבָּתוֹ עַל הַגִּבֵּעַ מִמּוֹל
לְבָדָה
שְׁלָכֶת...

יֵשׁ וְהֵלֵב
שִׁיר יְהִמָּה
שִׁיר עֲרִירִי
זָמַר שֶׁל גַּעְגּוּעִים
אֶל חֵבֶר אֶל יָדִיד
שְׁאִינָנוּ, עֶזֶב
שְׁעֶזֶב וְהוֹתִיר עַל מִצְחֵי אוֹהֲבָיו
קִמֵּט נוֹסֵף.

(הַכּוֹס וּמוֹיֶשֶׁה חוֹזְרִים לְשׁוֹחַח).

מוֹיֶשֶׁה

טוֹב. אֲנִי הוֹלֵךְ.

כוס

לאן?

מוישה

לחפש.

כוס

אחרי חמש-עשרה שנה?

מוישה

אם לא החלטתי משך חמש עשרה שנה, עוד יש לי זמן עד מאה ועשרים. הרי זה אותו דבר?

כוס

בכל אופן, אינך מצעיר והולך. ובשביל להחליט החלטות לא צריך ללכת כל כך רחוק. גם פה יחליטו, ומחליטים, ואף החליטו כל מיני דברים.

מוישה

החליטו? מה החליטו?

כוס

בשאלות חמורות וגורליות, אבל גם לא יותר מכל השאלות עליהן אתם מחליטים באסיפות אחת לשבוע, ובכל בוקר כשצריך לקום לעבודה.

מוישה

ומי שהחליט, האם גם לו זה היה כל כך קשה להחליט אחת ולתמיד?

כוס

אחרי שאיינשטיין פתח את פיו להתנבא, אי אפשר לדעת כבר מה בדיוק קשה יותר, ומה קל פחות...

מוישה**תמונה ט'**

(חושך. בהידלק האור הופכת הבמה למסיבת מועצת הזקנים שבשער יזרעאל העתיקה. שמעי, ראש בזקנים קורא את המגילה שאיזבל שלחה אליה, בעניין נבות.)

שמעי

לזקנים היושבים ביזרעאל, הלא יצאתם את נבות היושב אותכם...

(מיד עם התחלת הקריאה כבה האור וזרקור מאיר את הזמרת, השרה בלדה לנבות.)

בְּאֲדָמַת הָאִישׁ חֶשֶׁק הַמֶּלֶךְ

הַכְּלָבִים יִלְקוּ אֶת דָּמוֹ.

בְּאֲדָמַת הָאִישׁ חֶשֶׁק הַמֶּלֶךְ

הַמֶּלֶכָה תִּפְּיֵק אֶת זָמְמוֹ.

נוֹמָה יֶלֶד, נוֹמָה יֶלֶד נוֹם, נוֹמָה יֶלֶד.

אֲדָמַתִּי לַמֶּלֶךְ לֹא אֶתְנָה

כֶּךְ אֶמַר הָאִישׁ לְאֲדוֹנָיו.

אֲדָמַתִּי לַמֶּלֶךְ לֹא אֶתְנָה

מוֹת תָּמוּת אֶמְרוּ לוֹ יְדִידָיו.

נוֹמָה...

הַמֶּלֶכָה אֶת הַזְּקִנִּים הוֹדִיעָה

לְהָמִית וְלֹא אֶכְרַת רָאשִׁים.

המלכה את הזקנים הודיעה
בשורה יטרפו הכלבים.

נומה...

כל העם אז נאסף בשער
למשפט וצדק הזקנים.
ידידיו אז נאספו בשער
וסקלו אותו באבנים.

נומה...

השליט רצחתי גם ירשתי
תוכחה נשא נביא נזעם.
השליט רצחתי גם ירשתי
אך לשוא האיש מטל דומם.

נומה...

על האיש המת בכה המלך
הכלבים ילקו את דמו.
על האיש המת בכה המלך
כי אהב המלך את עמו.

נומה...

(נדלק אור כללי על הבמה ומועצת הזקנים ממשיכה.)

שמעי

...וזה אשר תעשו לנבות : קראו צום גדול, לכפר עוון כבד מנשוא על ידי איש וחי.
וקראת את נבות והושבתם אותו בראש העם הנאספים. והגדתם בראש חוצות : ברוך

נבות אלוהים ומלך. ואני אתן לכם שני עדים, לבוא ולהעיד בנבות את החטאת הזאת.

ולקחתם את נבות ובניו, והוצאתם אותם מחוץ לחומה, ושם תסקלוהו על עוונותיו. אם לא תעשו כאשר הוריתי, אצווה לכתות את ראשיכם תחת ראשם, והעם אשר ביזרעאל – גם הוא לא יינקה.

(שקט)

זקני יזרעאל, השמעתם? ברורים הדברים כחותם איזבל על גבי המגילה. אנחנו, כל אשר עלינו לעשות הוא לדעת את אשר נעשה.

צדוק

כאשר דברת שמעי נכבדי. אך מה נעשה?

כולם

מה נעשה... מה נעשה...

זקן א'

אני אין לי עצה...

זקן ב'

ואני, אף לי אין.

שמעי

זקני יזרעאל! בזו העת אם ידום הזקן, וכתתו את ראשו מעליו, ומוטב שיאמר משהו.

צדוק

בטרם כרות יכתתו הראש? שיכתתו! למה נשחית דברים לריק?

כולם

למה נדבר... למה נדבר...

זקן א'

אך מה נאמר ומה נדבר? אני אין לי מה לומר.

זקן ב'

וגם לי אין...

צדוק

ואני, יש לי מה לומר! מאותה שעה שדעתי יושבת עלי, לא ידעתי נבלה מתועבת מזו!

שמעי

זקני ישראל, אל נא באפכם! ואל בחרפות וגידופים. לא נביאים אתם ולא בני נביאים, והנבואה לא תציל ראשים מהיכרת...

צדוק

הנביא! יאמר הוא את דברו!

שמעי

הנביא!! הנבואה לא תושיע אנשים מהיסקל.

צדוק

לא יקום הדבר ולא יהיה, אני אומר!

זקן א'

צדוק אמר!

זקן ב'

הוא...

שמעי

דבר איפה דבריד, צדוק, למען נבין ונדע אל מה אתה מכוון בעצם?

צדוק

מה שאמרתי, שמעי מורי ורבי, הוא מה שאומר בשנית ובשלישית. מה זה? הכבדו
אזניכם משמוע? או שמא כליותיכם מלחוש מוסר? המאָרה אשר הפעם תביא
איזבל, נוראה היא גם מכל גילולי תועבותיה עד היום הזה. כי היום אומרת היא
למלא את כוס התרעלה והזנונים...

שמעי

עצור בך, צדוק!

צדוק

יעצרני אלוהים ולא פִּיךָ, שמעי!

שמעי

דבר איפוא ונשמע עצתך.

צדוק

עוד תשמע, עוד תשמע. הנה: ביום הזה עומדת בת אתבעל זו, לא רק לרצוח את
נבות בדם קר ולגזול את אדמתו, אלא גם להסב את משפט הזקנים אל השקר
והצביעות. משפט ישראל – הפקר לערוות צִלְמִי אשורות ונשים קדשות... עוד לנו
אך הַקָּרֵב קרבן מִנְחָה לכוהנת הבעל אחר סקלנו את נבות, והיה המעשה שלם
ומושלם, וזכינו בחיים – אך בחרפת עולם.

שמעי

צדוק! שוב אינך מביא דבר חדש.

צדוק

שמעי! ישן זה שאני מביא, מה חדש יש לך שבגללו תוציא את הישן הזה? האמיתי
הוא יותר מן האמת? הישר הוא יותר מן הישר? זקני ישראל! הנה העצה אותה
נחסר: לא חריפות נבונים ולא מלל מוסר. רק אומץ. מעט אומץ לקום ולהכריז קבל
עם ועדה: לא נעשה ולא נשמע! לא נקרא צום, כי איש לא חטא! לא נעיד בנבות את
השקר הזה ולא ייסקל איש בכזב ומרמה! נשבור את אֲגֶרֶת החרס הטמאה! שחרפת
ישראל חקוקה עליה בדברי המלכה איזבל ובחותם המלך אחאב. ואם ימותו זקנה
יזרעאל, על רדפם צדק, ייוותר לפחות הצדק לפליטה...

כולם

לא יקום.. לא יהיה...

זקן א'

נמות אנחנו ולא האמת

זקן ב'

אנחנו והאמת...

שמעי

זקנים הס! ולא, לא נגמור דבר בדעתנו היום. צדוק נכבדי, תודה לך עבור העצה הפשוטה והאמיצה. אבל רק פשטות ואומץ יעמדו לנו היום, וביחוד כאשר הברירה שלפנינו על פי עצתך – חדה היא כחרב.

צדוק

דבר דברים ברורים!

שמעי

הלא תסכים עמי, צדוק מכובדי, שלא אתי תריב את דת משה וישראל? לא אני בנית את המקדש לבעל...

צדוק

וכל העשתורות והגילולים...

שמעי

המתן עוד מעט וכיליתי דברי גם אני! לא רק זאת שלא אנחנו, אלא מי אם לא אנחנו עומדים לשפוט את העם בשער, בדבר תורת אלוהים חיים? שמא המלך אחאב?

צדוק

והנביא?

שמעי

הוא? !!! יושב במדבר מפחד חיילי המלכה ומשמיע תורה באזני העורבים שם!...

צדוק

אך דבריו דברי אלוהים חיים.

שמעי

ואנחנו יושבים כאן ביזרעאל ודוברים אל העם רק שקר... הוא יבוא אחת לשנה, יטיף ויוכיח ויטיל מורא אלוהים, ישחט ארבע מאות נביאי בעל, כולם ביום אחד, בחרב אחת ועל אבן אחת, אך אנחנו ניקח דברים עם איזבל... נוכלת ערמומית זו בת אתבעל... הלא כאשר איבדה והשמידה כל כהן ונביא, כך תוכל להמית את נבות, ואין עוצר בעדה היום בישראל.

זקן א'

ואין עוצר בעדה!

זקן ב'

אין... אין...

צדוק

שמעי...! לאן דבריד מוליכים...

שמעי

ולמה זה תציק גם לזקנים? אם כה עז חפצה להמית את נבות, ועתה ברי לי שהוא עז כמוות, הלא המת תמיתנו, בלי לשלוח מגילות ועדי שקר, ולא יעצרוה, לא זקני יזרעאל, ולא מלכי שומרון.

ואם כך הדבר, מדוע זה יותן לה כפרס על הרגה את נבות – גם ראשם של זקני יזרעאל?

זקן ב'

ראשם...

צדוק

דברים של טעם לענה

שמעי

רוש ולענה לא חסרו מעולם על שולחנו, צדוק יקר. מי שהושיב אותנו בראש העם, לא ציווה לנו את המגדנות לאכול. שקלו בדעתכם את הדברים, ועצת הרוב היא תקום. הנפר עצת איזבל הפעם, אם לאו?

צדוק

ריח דם אני מריח... צחנת אמת שחוטה עולה באפי... אוי לעיניים שכך
 רואות... אוי למצפון זקני ישראל... זקנים! את מי ואת מה אתם מוכרים
 בעבור חייכם? מי יכפר על עון השקר הנורא? עם ישראל? נבות? מה חטאו
 ישראל! ומה חטא נבות?

ארורים אנחנו... התופשים אתם מה אנו עושים? לנצח! לנצח לא ישכח עם
 ישראל את אשר עוללו לו ולתולדותיו זקני ישראל.

כולם

נמות אנחנו... לא האמת... לא נוציא משפט

שמעי

זקני יזרעאל? צודש צדוק. היום טוב לי שלא נבראתי משנבראתי, להיות בשבת
 זקני יזרעאל העלובה. כי היום, אוי לזקנים מיד כולם: איזבל, העם, ועצמם.
 היום קל המוות, וכבדו ממנו החיים...

זקנים... אפשר וזו הבחירה? לחיות בקושי או למות בקלות?

צדוק

הבחירה היא באמת!

שמעי

באמת?! באמת?!... מה אמת יש בדבר, שפטנו את נבות הפעם הזאת? מי שופט
 אותנו? אנחנו? אני? אתה? האנחנו נוליד שולל את מי שנתן תורה לישראל? הלא
 הוא רואה? ממנו לא יוכל איש להסתיר דבר?!?! הוא רואה תמיד הכל...

צדוק

אלוהים... מה נגזר עלינו...?

(מוישה מתפרץ אל הבמה.)

מוישה

מה? מה נגזר עלינו?

(חושיך. מוישה והכוס חוזרים לשוחח.)

כוס

אאו! אאו!

מוישה, אני עומד לעוף לעמוד חשמל אחר. וכמו תמיד, מוישה, כמו תמיד, הגענו סוף סוף לדברים עצמם. אולי לשורשם, אולי לסופם, לאמצעם, לתחילתם, לרחבם, עמקם וגבוה גבוה.

ועכשו, מוישה, יש לך הזדמנות לשאול את ציפור הלילה כל מה שתרצה לשאול.

מוישה

כל הערב, כוס מחוכם שכמותך, חיכית לתת לי את ההזדמנות לשאול את השאלה הזאת, לא?

כוס

הרי זו שאלה נפלאה, ולמה לא אחכה ערב שלם עד שתשאל אותה? שאל!

מוישה

אם כך, אז אני שואל...

(אשת מוישה יוצאת לבמה.)

אשה (יוצאת)

מוישה! כמה זמן לוקח לך לגרש צפורי לילה? לפני חמש דקות יצאת ולא חזרת. מה אתה עושה פה?

מוישה

חמש דקות?

אשה

אולי שש. התה, בכל אופן, מתקרר. בוא. מה אתה מסתכל שם למעלה?

מוישה

הצפור-לילה הזאת, יש בה משהו מיוחד, אני אומר לך.

אשה

כן, משונה מאוד. בכל לילה היא עומדת על העמוד הזה, וצועקת בקול מוזר, כאילו שהיא אומרת תמיד את אותו הדבר.

מוישה

היא לא נוראה כל כך.

מוישה

לא. בוא ניכנס הביתה.

(הכוס נותר לבדו על עמוד החשמל.)

כוס

אאו! אאו! אאו!

לילה טוב, לילה טוב.

(חושך. המקהלה מסיימת בשיר הפתיחה.)

מקהלה

הַשֶּׁמֶשׁ בָּא מִנוֹחָה וְשָׁלוֹם

נָטָה הָעָרֵב עָלֵינוּ

בֹּאִי שְׁלוֹה, בֹּאִי הָלֵם

פָּתַח בֵּיתֵנוּ לְשָׁכָן.

"ל"נאום הכוס צפור הלילה"

"נאום הכוס צפור הלילה" עוסק בהעלאת בעיות שונות שבעולמנו הרוחני של האדם, כפי שהן מצויות בחיי הקבוצה בכלל, וכפי שהן משקפות את לבטי האדם החי בקבוצת יזרעאל ועולמה בפרט.

מציאות ודמיון כאחד משמשים לצורך ביטוי הדברים. כחוט השני במשך האירועים עוברת שיחתם של מוישה, חבר הקבוצה, והכוס, ציפור לילה, המסמלת דמות אוביקטיבית, שהיא אולי בחינת צד חבוי שבנפש האדם, הנחשף לעיתים נדירות. הכוס טופחת על פני מוישה במבול אמיתות, שאלות ללא פתרון נראה, הגדרות שונות ומשונות לחיי הקבוצה, "ניתוח" מהות האידיאולוגיה, וכל זה תוך בחירת "הדגמות" בטעם מתמיה, מפתיע ומהמם.

היא שולחת אותו לבקש אחר "מה שמריץ את מוישה". תוך כדי החיפוש הזה נחשפים רקע, דחפים, סיבות, תולדות ומוסר השכל שכולם שזורים היטב בעבי עולמה הרוחני של הקבוצה.

מוישה פוגש באסיפת המשק ותוהה על טיב הכרעות הכלל. הוא פוגש במי שחי על אדמה